

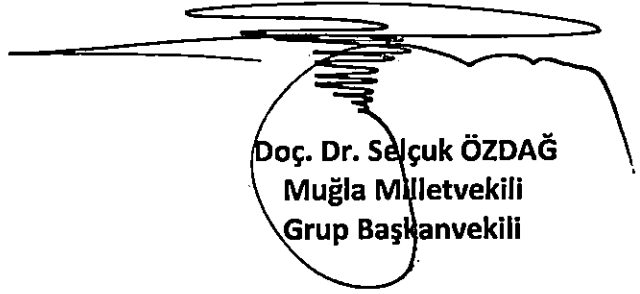
TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Ülkemiz siyasi tarihinin ama esasen yaşamakta olduğumuz dönemin en tartışmalı konularının başında, demokratik sistemin temel omurgası olan düşünce ve ifade özgürlüğü ile ona meşruluk kazandıran ve koruyan hukukun üstünlüğü ve yargının adil, tarafsız ve bağımsızlığına yönelik hukuksuz uygulamalar gelmektedir.

Son zamanlarda yargının temel işlevi olan; bağımsız ve tarafsızlık ilkesi ile herhangi bir güç ve vesayet etkisi altında kalmaması konusu ciddi bir erozyona uğramıştır.

Bu konuda özellikle yürütme erki başta olmak üzere legal ve illegal çıkar odaklarının bazen doğrudan çoğu zaman da sofistike metotlarla yargıyı etkiledikleri, talimat verdikleri, baskı altında tuttukları, lehe ve aleyhe kararlar çıkartılmasını sağladıkları, yargı borsaları kurdukları, çıkar amaçlı havuzlar oluşturdıkları, siyasi iktidar lehine ve çıkarına soruşturmalar ve davalar açtırdıklarına dair ciddi haber ve iddialar gündemi işgal etmektedir.

Yürütme erkinin başındaki Cumhurbaşkanı, ona bağlı olan Adalet Bakanı ve bazı yargı mensuplarının da dahil olduğu diğer yetkililerin ihsas-ı rey niteliğindeki söz ve beyanlarının yargı üzerinde baskı unsuru oluşturduğu, yargının etki altında bırakılarak adaletin tesis edilmesine mâni olunmasının yarattığı hukuksuzlukların tüm boyutları ile ele alınarak irdelenmesi, mevzu sorunların çözümüne yönelik yasal ve siyasi adımların atılması amacı ile, Anayasa'nın 98'inci Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 104'üncü ve 105'inci maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılmasını arz ederiz. 19.02.2025

Doç. Dr. Selçuk ÖZDAĞ
Muğla Milletvekili
Grup Başkanvekili

GEREKÇE:

Türkiye, Dünya Adalet Projesi (World Justice Project) tarafından hazırlanan 2024 yılı Hukukun Üstünlüğü Endeksi'nde 142 ülke arasında 117. sırada yer almıştır. Hukukun üstünlüğü, demokratik bir toplumun temel taşı olup, vatandaşların adalete güvenini sağlamak için kritik bir öneme sahiptir. Türkiye'nin bu endekste üçüncü dünya ülkelerinin bile gerisine düşmesi, hukuk devleti ilkesinin zayıflığı, yargı bağımsızlığına dair endişeler ve adalete erişim konusundaki eksiklikler gibi çeşitli sorunları gündeme getirmektedir.

Bu endeksin kriterleri arasında yolsuzluk kontrolü, temel hakların korunması, hükümet yetkilerinin sınırlandırılması, düzen ve güvenlik, temel haklara saygı, adil düzenlemeler ve yargının etki altında kalmaması gibi unsurlar bulunmaktadır. Türkiye'nin 117. sırada yer alması, bu kriterlerin çoğunda ciddi zafiyetler yaşandığını göstermektedir. Bu durum, uluslararası arenada Türkiye'nin hukuk devleti imajını olumsuz etkilemekte ve vatandaşların adalete olan güvenini sarsmaktadır.

Bu bağlamda, Türkiye'nin hukukun üstünlüğü ilkesini tam anlamıyla benimsemesi ve uygulaması için mevcut durumu iyileştirecek adımların atılması gerekmektedir. Hukukun üstünlüğünün zayıf olduğu bir ortamda, ekonomik kalkınma, sosyal huzur ve uluslararası itibar da olumsuz etkilenmektedir. Hukukun Üstünlüğü Endeksi'nde Türkiye'nin sıralamasının düşük olmasının birçok nedeni olmakla birlikte esasen iktidarın, yargıyı arka bahçesi yapmak için hayata geçirdiği uygulamalar başı çekmektedir.

Muhalef siyasetçilerin, gazetecilerin, akademisyenlerin, belediye başkanlarının, yazar ve sanatçıların, sosyal medyada düşüncesini açıklayan ya da bir haberi paylaşan vatandaşların takibata uğraması, gözaltı ve tutuklamalara maruz bırakılması, haklarında davalar açılması ve tüm bunların ekseriyetle talimatla yapıldığı algısının güçlenmesi iktidarın yargıyı baskı altında tuttuğu iddialarını güçlendirmektedir. Geçtiğimiz sene Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın yüksek yargıda çıkan bir kriz sırasında kendisinin hakem olmak istediğini beyan etmesi esasen, yürütmenin yargıya müdahalesinden başka bir anlam taşımamıştır. Cumhurbaşkanı Erdoğan erklerin birbirinin astı ya da üstü olamayacağı konusunu göz ardı etmiştir. Esasen kendisinin hakem değil sadece taraf olabileceği ile ilgili tartışmaları da siyasi bir konu olarak ele almıştır. Halbuki Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi ile kuvvetler ayrılığının daha da güçleneceğini bizzat kendisi vaat etmişti.

Yargıya intikal etmiş olaylarda Cumhurbaşkanı Erdoğan başta olmak üzere Adalet bakanlarının, siyasilerin ve hatta bazı yüksek yargı mensuplarının ihsas-ı reyde bulunması yargının bugün yaşadığı sorunların temelini oluşturmaktadır. İhsas-ı rey sayılacak açıklamalar, siyasi iktidar ve yetkililerinden geldiği zaman bir etkisinin olduğu çok açıkken, söz ve eleştirilerinden başka hiçbir yaptırım ve yetkisi olmayan insanları yargıyı etki altında bırakmaktan, yönlendirmekten soruşturma ve davalarla muhatap etmek, yargıyı bir silah gibi kullanmaktan başka bir anlam taşımamaktadır. Mesela Sayın Cumhurbaşkanının bir belediye başkanına yönelik olarak "Turpun büyüğü heybede" gibi bir açıklamada bulunması, muhalefet belediyesi yönetimleri hakkında yürütüldüğü tahmin edilen ve gizli kalması gereken soruşturmalar hakkında bilgi sahibi olduğu anlamına gelmektedir. Böyle bir açıklama, ihsas-ı reyde bulunmak, yargıya talimat vermek ve baskı altında tutmaktır. Üstelik TCK'na göre ciddi bir suçtur ki Cumhurbaşkanının suç işleme özgürlüğü yoktur. Yine CHP eski Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu'nun yargılandığı bir davayı kast eden Adalet bakanı Yılmaz Tunç'un muhalefeti tehdit edercesine; "bu diğer genel başkanlara da (herkese) ders olsun" mahiyetinde sarf ettiği sözlerdir ki bunun da ihsas-rey olduğu çok açıktır.

Sulh Ceza Mahkemesi hakimlerinin Ağır Ceza Mahkemelerinin kararlarını takmadığı, Ceza Mahkemelerinin AYM'yi kaale almadığı, hatta verdiği karar nedeniyle üyeleri hakkında suç duyurusunda bulunduğu, Başsavcı ile Adalet komisyonu başkanlarının kavga edip birbirleri hakkında HSK'ya şikayet ettikleri, istihbarat kurumları bu olayları araştırıyor diye haber yapan gazetecilerin tutuklandığı, siyasi rakip olarak temayüz etmiş belediye başkanlarının soruşturma ve tutuklamalarla yargı kısılcına alındığı ve tüm bunların iktidar yetkililerinin ihsas-ı rey sayılan açıklama ve beyanlarından sonra gerçekleştiğini düşünecek olursak siyasi iktidarın yaşanan bu

hukuksuzluklardan kendisini varestede tutması mümkün değildir. Adalet bakanı ve iktidar sözcülerinin hukukun üstünlüğüne , yargının tarafsız ve bağımsız olduğuna yönelik açıklamaları ses ve görüntünün senkronize olmadığı bir dublaj hatası gibi görünmektedir. Zaten Türkiye'nin, Hukukun Üstünlüğü Endeksi'nde 142 ülke arasında 117. sırada yer alması söz konusu dublaj hatasını uluslararası bir raporun konusu yapmıştır.

Yürütme erki, ona bağlı olan Adalet Bakanı ile bazı yargı mensuplarının da dahil olduğu diğer yetkililerin ihsas-ı rey niteliğindeki söz ve beyanlarının yargı üzerinde ciddi baskı unsuru oluşturduğu, yargının etki altında bırakılarak adaletin tesis edilmesine mâni olunmasının yarattığı hukuksuzlukların tüm boyutları ile ele alınarak irdelenmesi, mevzu sorunların çözümüne yönelik yasal ve siyasi adımların atılması önem arz etmektedir.